

Programma Natuurnetwerk 2025

1. INLEIDING

Voor u ligt het Programma Natuurnetwerk (PNN) 2025 met daarin de verantwoording over de voortgang en programmering van het werk aan het Natuurnetwerk Nederland.

Het PNN biedt een overzicht van de verschillende gebieden, de opgaven in deze gebieden en de voortgang van de uitvoering. De focus ligt op de afronding van het Natuurnetwerk in combinatie met de gebiedsgerichte aanpak stikstof en de natuurherstelmaatregelen, die deels gefinancierd worden via het Programma Natuur. Het programma Groene Uitweg is eveneens opgenomen in het PNN.

Deze programmering is echter een uitzonderlijke. Met de aflopende reserve groen en doordat het Rijk stopt met het NPLG, en het Transitiefonds is weggevallen is het financiële knelpunt in onze programmering -waar reeds vanaf 2020 over is gesproken- aan de orde van de dag. Dit betekent dat het voortzetten van het huidige programma niet langer mogelijk is en er pijnlijke keuzes moeten worden gemaakt om de huidige begroting voor 2025 sluitend te maken. De programmering die voor u ligt is alleen bedoeld om aan te geven welke keuzes er gemaakt zijn als onderbouwing van het geraamde budget in de begroting van 2025.

In het Programma Natuurnetwerk (PNN) van vorig jaar is bovendien aangegeven dat het PNN zou worden doorontwikkeld naar het Uitvoeringsprogramma PPLG (hierna: UVP) en dat het UVP in het najaar van 2024 zou worden vastgesteld. In dit UVP zou een beschrijving van de opgaven, gebiedsprocessen en projecten plaatsvinden, plus een kostenraming van de totale PPLG-opgaven. Echter, momenteel wordt slechts een overzicht gegeven van de korte-termijn programmering van het PNN. Dat wil zeggen van de projecten en processen die al in uitvoering zijn of op korte termijn starten, met de bijbehorende middelen. En anders dan te doen gebruikelijk, worden voortgang, verantwoording en programmering alleen in cijfers gepresenteerd. Zoals aangegeven, wordt de onderbouwing gegeven van de keuzes die ten behoeve van de sluitende begroting zijn gemaakt.

Ondertussen werken we aan een alternatieve korte termijnstrategie, waarbij we inzet en gelden komende 2 jaar meer verdelen en kijken naar mogelijkheden van aanvullende middelen. Wij verwachten een herziene programmering en raming bij de eerste begrotingswijziging in 2025 te kunnen presenteren.

2. FINANCIËLE VERANTWOORDING

Dit hoofdstuk bevat de financiële onderbouwing van de programma's en projecten in het groene domein die worden gedekt uit de Reserve Groen, Reserve Groene Uitweg en Reserve Oostelijke Vechtplassen. Het betreffen vooral projecten gericht op afronding van het NNN, waaronder ook het realiseren van de verbindingen tussen de verschillende natuurgebieden, het wegnemen van de negatieve effecten van de stikstofdepositie en de verbetering van de kwaliteit van de natuur en het water.

Binnen het groene domein worden investeringsprojecten (zoals verwerving en inrichting van NNN en kwaliteitsimpulsen in bestaande natuurgebieden, zoals de Natura2000-gebieden) voornamelijk gefinancierd uit de Reserve Groen, de Reserve Groene Uitweg en de Reserve Oostelijke Vechtplassen. De uit dit PNN voortkomende onttrekkingen uit de reserves zijn zoveel mogelijk meerjarig geraamd in de concept Begroting 2025.

Achtereenvolgens komen aan bod:

- Omschrijving van de doelstelling van de reserves (2.1)
- Verantwoording 2024 (2.2)
- Onderbouwing programmering 2025 (2.3)
- Programmering (2.4):
 - De lasten van de programma's en projecten per gebied, inclusief de gebied overstijgende projecten
 - De bedragen van de provinciale subsidieregeling
 - De lasten van de overige processen en projecten
 - Het totaaloverzicht van de lasten
 - Wat is nog benodigd aan budget?
 - De dekking

2.1 DOELSTELLING RESERVES

Hieronder de doelstellingen van de dekkingsbronnen, zoals deze zijn opgenomen in de instellingsbesluiten van deze reserves. De Reserve Groen heeft als doel het realiseren van het in het hoofdstuk "Beschermen" vastgelegde beleid van de Agenda Groen (vastgesteld door Provinciale Staten d.d. 11 maart 2013) met betrekking tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN), Natura2000 en Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), verbindend groen, natuurcompensatie en recreatieve verbindingen. De uitvoering wordt geprogrammeerd in het jaarlijks door PS vast te stellen geactualiseerde Provinciaal Meerjarenprogramma Groen (PMG), thans Programma Natuurnetwerk (PNN). De Reserve groen is niet bedoeld voor het financieren van het beheer van groengebieden.

De Reserve Groene Uitweg heeft als doel het versterken van de kwaliteit van het landschap ten oosten van Amsterdam op het gebied van vaar-, fiets- en wandelrecreatie, cultuurhistorie, natuur en landbouw (met name verbreding, verduurzaming en behoud van weidelandschap). De Groene Uitweg is de groen/blauwe tegenhanger van de infrastructurele ontwikkeling (A1, A6, A9) en wordt grotendeels uitgevoerd met door het Rijk beschikbaar gestelde middelen. Het bestuurlijk Platform Gooi, Vecht en Diemerscheg is verantwoordelijk voor de aansturing van de tientallen projecten die in het kader van de Groene Uitweg worden uitgevoerd.

De Reserve Oostelijke Vechtplassen heeft als doel de toekomstige uitgaven voortvloeiend uit het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen te kunnen dekken. In december 2017 is het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen ondertekend. Hierin participeren naast Provincie Noord-Holland ook andere overheden, ondernemers, watersportverbond, bewonersverenigingen, recreantenverenigingen en natuur- en milieuorganisaties. Het Gebiedsakkoord geeft invulling aan verschillende beleidsopgaven: Natuur (Natuurnetwerk Nederland), Natura2000, Waterkwaliteitsverbetering (Kaderrichtlijn Water (KRW)), Visie Waterrecreatie en Recreatieve Verbindingen.

De Reserve Waardevermindering Grondaankopen Groen heeft als doel het reserveren van middelen voor de verwachte toekomstige afwaardering van aangekochte gronden voor het Beleidsdoel Groen, die ontstaat doordat de gronden een hogere economische waarde hebben wanneer de provincie deze aankoopt, dan wanneer de provincie deze verkoopt tegen de natuurwaarde. Door de instelling van deze reserve worden dit soort verliezen gedekt, zodat de provincie geen onverwachte financiële tegenvallers krijgt in de toekomst.

2.2 VERANTWOORDING 2024

Bij de behandeling van de Tweede begrotingswijziging (TBW) is gebleken dat er een onderbesteding van het PNN budget was in 2024 van ca. 16 miljoen euro. Hieronder vindt u de nadere onderbouwing hiervoor.

Het blijft moeilijk om bij een programmering van het grote aantal projecten dat in het PNN is opgenomen elk jaar volledig goed te voorspellen.

Om allerlei verschillende redenen kunnen projecten uitlopen. Zoals dat inderdaad vaker voorkomt. Het kan gaan om vertragingen in grondaankopen, of in vergunningverlening. En ook als gevolg van gemeentelijke besluitvorming. De organisatie werkt eraan om de ramingen zo realistisch mogelijk te maken. De totale budgetten die nodig zijn voor de projecten zijn goed onderbouwd. De exacte timing wanneer ze kunnen worden uitgegeven zijn lastiger in te schatten zo blijkt. Budgetten moeten wel gekoppeld blijven aan de projecten, want hoewel soms de voorbereiding langer duurt dan verwacht, komt het uiteindelijk wel tot realisatie. De 16 miljoen die in de TBW zijn doorgeschoven betroffen de volgende projecten:

LH07 Verbrakking Westzaan; in het PNN stond voor 2024 € 1 miljoen euro opgenomen, deze wordt doorgeschoven naar 2026, uitvoering zal zeker niet vóór 2026 starten. Alvorens tot uitvoering over te kunnen gaan, zijn nog een aantal onderzoeken nodig over de impact van de verbrakking.

Voor de projecten LH27 Peereboom, LH28 Opperwoud en LH29 De Nes; stond in het PNN voor 2024 totaal € 4 miljoen euro opgenomen. De voorbereiding vergt echter meer tijd dan verwacht. Allerlei aanvullende onderzoeken blijken nog nodig voor de aanvraag van een Omgevingsvergunning en alvorens aanbesteding van het bestek kan plaatsvinden. Grootste bedragen worden daarom doorgeschoven naar 2026. Wel zijn inmiddels twee pilots gestart om de maatregelen eerst in de praktijk te testen. Daarnaast lopen er nog verschillende gesprekken met grondeigenaren.

KL27 Park 21; in het PNN stond € 7.767.359, - voor 2024 opgenomen dit is bij de TBW doorgeschoven naar 2025. Complexe gebiedsontwikkeling vragen een lange adem. De vertraging in de uitvoering wordt verklaard doordat er sprake is van een organische gebiedsplanning en door de langlopende ruimtelijke procedures. Daarom is vooraf niet goed te zeggen wanneer de realisatie daadwerkelijk plaats gaat vinden. Met de vaststelling van het bestemmingsplan, de beeldkwaliteitsplannen en het milieueffectrapport voor PARK21 eerder dit jaar is een grote stap gemaakt. Het bestemmingsplan is op dit moment vigerend, maar nog niet onherroepelijk. Uitspraak bij de Raad van State wordt medio volgend jaar verwacht. Met de gemeente is afgesproken dat de prioritaire structuur voor 2030 gereed is.

GV11 Schil Naardermeer; in het PNN stond € 2.492.363, - voor 2024 opgenomen dit is bij de TBW merendeels doorgeschoven naar 2025; Fase 2 van het project (Nieuwe Keverdijkse polder Noord en Zuid) met de opgedane ervaringen in fase 1 hebben we de voorbereidingen voor uitvoering van fase 2 in 2023 met een jaar verlengd zodat de uitvoering in 2025 plaats vindt. We streven mede vanuit duurzaamheid maar ook vanwege de kosten naar een gesloten grondbalans om alle benodigde kades in het gebied op te hogen. Dit betekent grondwinning binnen het projectgebied, maar hiervoor is veel conditionerend onderzoek en afstemming met NM als grondeigenaar nodig. Dit proces willen we zorgvuldig doorlopen, maar kost wel tijd. Hiermee voorkomen we naar verwachting hogere kosten in de uitvoering door externe grondlevering.

GV19 Horstermeerpolder; in het PNN 2024 stond € 1.173.071, - opgenomen; door Corona en vastlopen van het proces is vertraging opgelopen. Afgelopen jaar is het grondwatermodel gemaakt. Nu is het concept voorlopig ontwerp klaar;

GV63 Oostelijke Vechtplassen; Binnen het gebiedsakkoord OVP wordt samengewerkt met 20 partijen volgens het MGA-principe en worden binnen de looptijd van 10 jaar (2017-2027) diverse projecten uitgevoerd binnen diverse programma-onderdelen. Een programma-onderdeel wordt getrokken door een van de 9 financierende partijen en voor elk individueel project is budget gereserveerd. Wij hebben dus een mede afhankelijkheid van andere partners die projecten trekken en uitvoeren en informatie aan ons verstrekken.

De budgetten die nog niet uitgegeven zijn, worden jaarlijks over de resterende jaren 'uitgesmeerd', de projecten worden wel uitgevoerd, maar het is nog niet helemaal zeker wanneer. Hierdoor vindt jaarlijks een verschuiving van middelen plaats naar volgende jaren.

2.3 ONDERBOUWING PROGRAMMERING

Zoals al een aantal jaren aangekondigd raakt de Reserve Groen uitgeput. We hadden de verwachting dat vanuit het Transitiefonds middelen beschikbaar zouden komen voor de NNN.

De werkelijkheid is echter inmiddels totaal anders. Indien de opgaven voor afronding van het Natuurnetwerk nu zonder beperking worden geprogrammeerd, komt de Reserve Groen al in 2026 negatief te staan. Aangezien een reserve niet negatief mag komen staan, hebben we hierop de programmering aangepast, zodat de begroting van 2025 in ieder geval sluitend is.

Hiertoe hebben we het volgende gedaan:

- De procesgelden vanaf 2024 buiten de focusgebieden in beginsel geschrapt;
- De procesgelden vanaf 2026 ook in de focusgebieden geschrapt;
- De realisatie van projecten die al in uitvoering zijn, hebben we veiliggesteld, omdat in de uitvoering contractafspraken worden gemaakt, die verplichtingen scheppen;
- De projecten die uitvoering gereed zijn, maar waarvan de realisatie nog niet is gestart, het budget veilig proberen te stellen, zodat deze projecten de komende jaren volledig kunnen worden uitgevoerd;
- Zoveel mogelijk grondverwerving door laten lopen, voor zover het budget dit toelaat; omdat gronden maar 1x in de zoveel tijd beschikbaar komen.

Kortom, om de begroting van 2025 sluitend te maken, is bijna alles uit 2026 geschrapt, terwijl in 2025 we bijna alles laten doorgaan. Gelet op de processen en projecten die lopen is dit niet houdbaar.

Hiermee staat de afronding van het NNN op losse schroeven. Het betekent dat we niet in staat zijn om natuurgebieden robuust genoeg te maken om het benodigde natuurherstel te laten plaatsvinden.

Dit voorziene tekort is niet nieuw, al sinds 2020 is in het PNN (en haar voorgangers Programma Groen en Programma Natuurontwikkeling (PNO)) aangegeven dat de middelen ontoereikend zijn om de gehele NNN-opgave en alle daarbij komende zaken als natuurverbindingen, te realiseren. Voor de dekking van het voorziene tekort zijn we de laatste jaren uitgegaan van de middelen uit het Transitiefonds. Maar dat fonds heeft het Rijk geschrapt en gelet op het Hoofdlijnenakkoord, waarin een accentverschuiving naar meer agrarische natuur en innovatie, komen er waarschijnlijk geen nieuwe middelen voor sec natuur beschikbaar vanuit het Rijk.

De vraag is hoe we de restantopgave NNN op lange termijn gaan financieren.

1. We gaan in gesprek met het Rijk over de nog niet beschikte middelen voor de Koplopersmaatregelen.
2. Daarnaast voeren we ook het gesprek over de hoogte van de zogenaamde Pact-middelen en voor de Additionele NNN. Immers, het Rijk heeft een resultaatsverplichting naar de EU voor wat betreft het behalen van de VHR-doelen en de NNN realisatie levert hierin een belangrijke bijdrage. Als provincie hebben we een inspanningsverplichting inzake de NNN. Zonder middelen kan Noord-Holland deze inspanning echter niet leveren. Dit vraagt dan ook om een fundamenteel gesprek over het vervolg binnen de provincie zelf.
3. Bovendien werken we aan een alternatieve korte termijn strategie. Uitgangspunt daarbij is om de inzet en gelden komende 2 jaar meer te verdelen en te kijken naar mogelijkheden binnen de eigen provinciale middelen. Hierbij zullen we ook meenemen de mogelijkheden om te komen tot een meer realistische planning. Wij verwachten een eerste herziene programmering en raming bij de eerste begrotingswijziging in 2025 te kunnen presenteren.

2.4 PROGRAMMERING

De programmering is om de hierboven omschreven redenen versoberd weergegeven in de onderstaande tabellen. Bij de eerste begrotingswijziging zullen we komen met een aanpassing hierop, waarbij we de inzet van de gelden wat meer zullen verdelen over de komende 2 jaar.

Nog benodigd budget

	2025	2026	2027	2028	2029	2030 e.v.	Eindtotaal
Prognose nog benodigd budget voor realisatie NNN	€ 3.100.370	€ 44.123.020	€ 49.179.947	€ 41.259.683	€ 48.326.392	€ 342.553.985	€ 375.443.027
Indien wordt uitgegaan van de specifieke grondkosten per deelgebied en tevens meetellen de gronden in bezit bij de TBO's die regulier zijn verpacht hebben we nog eens 150 miljoen euro extra nodig.							€ 525.443.027

Dekking

De totaal benodigde dekking van dit Programma Natuurnetwerk is opgenomen in de volgende tabel. De dekking komt uit verschillende reserves, afhankelijk van het doel waarvoor het project wordt gerealiseerd. De dekkingsbronnen zijn de Reserve Groen, de Reserve Groene Uitweg en de Reserve Oostelijke Vechtplassen. De regel met de toevoeging 'overhevelingen' betreft investeringsprojecten die via een overheveling ten laste van de desbetreffende reserves worden gebracht, en daarmee niet direct leiden tot rechtstreekse uitgaven uit deze reserve. Het betreft hier voornamelijk grondaankopen ten behoeve van de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland. Het activeren van deze aankopen loopt via de reserve Waardevermindering grondaankopen Groen, die wordt gedekt met middelen die vanuit de reserve Groen worden overgeheveld.

Totaal Programma's en projecten per gebied

Het budget genoemd bij Provinciebreed betreffen subsidies en de overige processen en projecten.

PPLG gebieden	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 e.v.	Eindtotaal
1. Wadden, Kop van Noord-Holland en West-Friesland	€ 1.284.115	€ 104.950	€ 52.400	€ 18.000	€ 18.000	€ 19.000	€ 0	€ 1.496.465
2. Noord-Kennemerland	€ 437.217	€ 2.765.947	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 3.203.164
3. Laag Holland	€ 1.012.982	€ 2.783.091	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 3.796.073
4. Zuid-Kennemerland en Amstel-Meerlanden	€ 1.113.242	€ 7.856.981	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 8.970.223
5. Gooi en Vechtstreek	€ 7.198.282	€ 19.075.881	€ 10.905.805	€ 9.884.919	€ 0	€ 0	€ 0	€ 47.064.887
Gebiedsoverstijgend	€ 2.449.850	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 255.758	€ 0	€ 2.745.608
Provinciebreed / N.v.t.	€ 36.059.069	€ 47.780.000	€ 11.320.000	€ 8.036.386	€ 11.270.000	€ 12.843.000	€ 26.061.000	€ 153.369.455
Eindtotaal	€ 49.554.757	€ 80.376.850	€ 22.288.205	€ 17.949.305	€ 11.298.000	€ 13.117.758	€ 26.061.000	€ 220.645.875

Colofon

Uitgave

Provincie Noord-Holland

Postbus 123 | 2000 MD Haarlem

Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40

www.noord-holland.nl

post@noord-holland.nl

Grafische verzorging

The Creative Hub